

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ**  
**з курсу «Давня і середньовічна історія України»**  
**для студентів I курсу**  
**спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»**

*I семестр*

1. Визначте основні періоди історії України та дайте їх загальну характеристику.
2. Характеристика палеоліту, мезоліту (Залюднення території сучасної України. Стоянки первісних людей. Форми соціальної організації. Релігійні вірування).
3. Доведіть, що в первісну добу умови навколишнього середовища відігравали визначальну роль в розвитку людського суспільства.
4. Неолітична революція. Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Формування нових суспільних відносин.
5. Прабатьківщина, розселення та етнічна належність племен трипільської культури. Форми господарської діяльності та побут трипільців. Суспільні відносини, релігійні вірування та мистецтво трипільців.
6. Доведіть, що племена трипільської археологічної культури були одним із найбільш цивілізованих етносів енеолітичної доби.
7. Енеолітичні племена степової зони України: середньостогівська та ямна археологічні культури: розселення, особливості господарського життя та суспільних відносин.
8. Населення України в період бронзи: археологічні культури лісостепової і степової зони.
9. Ранній залізний вік на території України: загальна характеристика.
10. Землеробське населення лісостепової зони України та Полісся в добу раннього заліза. Чорноліська археологічна культура.
11. Походження та розселення кіммерійських племен на території України.
12. Історичні джерела про: суспільні відносини, форми господарської діяльності, побут та культуру кіммерійців.
13. Взаємини кіммерійців та населення Лісостепу України за кіммерійської доби (IX – середина VII ст. до н. е.).
14. Походження та розселення скіфів у Північному Причорномор'ї.
15. Основні етапи скіфської історії.
16. Господарство, побут і звичаї скіфських племен.
17. Сармати: проблеми походження, хронологія, соціально-економічний розвиток, духовна культура, історична доля.

18. Доведіть, що кочові народи, які заселяли південні українські землі з кінця II тис. до н.е. до III ст. н.е. (кіммерійці, скіфи, сармати) залишили помітний слід в історії України.
19. Причини, основні періоди, етапи та центри античної колонізації Північного Причорномор'я.
20. Політична форма античних міст-держав, організація влади, господарство, культура, побут колоністів.
21. Культурні впливи античних держав у Північному Причорномор'ї. Роль античної колонізації Північного Причорномор'я в українській історії.
22. Найдавніші писемні відомості про слов'ян в історичних джерелах: Тацит, Птолемей, Пліній Старший.
23. Анти і склавини: розселення, особливості племінної організації, матеріальна і духовна культура, археологічні відповідності.
24. Слов'яни в період Великого переселення народів: вторгнення готів, гунів. Слов'яни і Візантія. Аварський каганат і занепад антської державності.
25. Господарство, суспільний лад та соціальні відносини східних слов'ян VII – VIII ст.
26. Світоглядна система та релігійні уявлення східних слов'ян.
27. Структура східнослов'янського суспільства у VII – IX ст. «Літописні племена» – етнотериторіальні політичні утворення. Етнічна та політична сутність «літописних племен».
28. Державотворчі процеси у східнослов'янському суспільстві у VII – IX ст. Виникнення перших племінних союзів: Валінана, Куявія, Славія, Артанія в арабських джерелах. Племінне об'єднання білих хорватів.
29. Полянське племінне князіння та його провідна роль в державотворенні східних слов'ян. Кий – засновник династії Києвичів.
30. Державне об'єднання «Руська земля» у VIII – IX ст. Аскольд і Дир – останні представники династії Києвичів: проблема походження та співправління Аскольда та Дира; візантійський напрям зовнішньої політики; Аскольдове хрещення Русі.
31. Норманська теорія походження Давньоруської держави та її оцінка в історіографії. Початок володарювання династії Рюриковичів.: дискусійність проблеми.
32. Етапи територіальних змін східнослов'янської поліетнічної держави «Руська земля» у IX – X ст., формування її політичної структури.
33. Державне об'єднання «Руська земля» у VIII – IX ст.
34. Піднесення могутності Русі та її вихід на міжнародну арену за правління Аскольда і Дира.
35. Аскольдове хрещення Русі.

- 36.Формування території Київської держави та основні напрями внутрішньої політики князів Олега й Ігоря.
- 37.Зовнішньополітична діяльність князів Олега та Ігоря: порівняльна характеристика.
- 38.Адміністративно-фінансова реформа княгині Ольги.
- 39.Дипломатія княгині Ольги. Джерела та історіографія проблеми.
- 40.Основні напрямки зовнішньої політики князя Святослава.
- 41.Доведіть, що період князювання Володимира Великого став початком розквіту Київської Русі.
- 42.Дайте оцінку адміністративної реформи Володимира Великого.
- 43.Дайте оцінку військової реформи Володимира Великого.
- 44.Проаналізуйте літописну легенду про вибір віри князем Володимиром.
- 45.Хрещення Русі: причини, хід, історичне значення. Історіографія проблеми.
- 46.Зовнішня політика Володимира Великого.
- 47.Київська Русь в період князювання Ярослава Мудрого. Джерела та історіографія проблеми.
- 48.Визначте роль Ярослава Мудрого у розвитку юридично-правових норм Київської Русі. «Руська правда» як джерело з історії Київської Русі.
- 49.Основні аспекти внутрішньої політики Ярослава Мудрого: а) централізація влади в руках великого київського князя; б) законодавча діяльність Ярослава Мудрого; в) розвиток культури та наукових знань.
- 50.Визначте роль Ярослава Мудрого у піднесенні міжнародного авторитету Київської Русі.
- 51.Охарактеризуйте порядок престолонаслідування, запроваджений у Київській Русі Ярославом Мудрим.

### *II семестр*

1. Визначте причини виникнення тріумвірату Ярославичів.
2. З'ясуйте причини та наслідки повстання 1068–1069 рр. у Києві.
3. З'ясуйте причини загострення політичних суперечностей в суспільному житті Київської Русі в 70-х рр. XI ст. (дуумвірати Святослав-Всеволод, Ізяслав-Всеволод, Всеволод-Володимир Мономах)
4. Проаналізуйте рішення Любецького з'їзду князів.
5. Київська Русь у період князювання Володимира Мономаха. Джерела та історіографія проблеми.
6. Визначте причини повстання 1113 р. у Києві, проаналізуйте «Устав о рїзах» Володимира Мономаха і доведіть, що його запровадження сприяло стабілізації внутрішнього становища у Київській Русі.

7. З'ясуйте причини і засоби відновлення централізованої монархії за князювання Володимира Мономаха.
8. Піднесення міжнародного авторитету Київської Русі в період князювання Володимира Мономаха.
9. Внутрішня політика Мстислава та збереження політичної єдності руських земель. Джерела та історіографія проблеми.
10. Зовнішня політика Мстислава.
11. Феодальні з'їзди в XII ст. та їх роль в збереженні внутріполітичної стабільності Київської Русі.
12. З'ясуйте причини удільної роздробленості Київської Русі.
13. Доведіть, що в період удільної роздробленості Київській Русі була притаманна федеративна форма правління.
14. Київ і Київська земля у XII – XIII ст. Місце Києва й Київської землі в системі розрізнених князівств в час правління: а) Ярополка Володимировича (1132–1139); б) Всеволода Ольговича (1139–1146); в) Ізяслава Мстиславича (1146–1154).
15. Загострення міжкнязівських відносин довкола Києва у 60–70-х рр. XII ст.
16. Київ і Київське князівство в перших десятиріччях XIII ст.
17. Династії Ольговичів і Давидовичів у Чернігівському князівстві.
18. Політичний розвиток Переяславського князівства у XII – XIII ст.
19. Волинське князівство у XII ст. Волинський період княжіння Романа Мстиславича (1170–1195 рр.)
20. Галицько-Волинський літопис як джерело до вивчення історії Галицько-Волинського князівства.
21. Політичний розвиток Галицького князівства в кінці XI – XII ст.
22. Розкрийте причини, які сприяли посиленню Галицької землі в кінці XI – на початку XII ст. та охарактеризуйте діяльність князів Ростислава Володимировича, Василька, Володаря та Рюрика Ростиславичів.
23. Галицьке князівство в час княжіння Володимирка Володаревича і Ярослава Осмомисла.
24. Галицьке князівство за правління Володимира Ярославовича.
25. З'ясуйте причини утворення Галицько-Волинської держави.
26. Державотворча діяльність галицько-волинського князя Романа Мстиславича. Визначте чинники, які дали підстави давньоруському літописцю назвати князя Романа Мстиславича «самодержцем всія Русі».
27. Галицьке боярство у феодальній війні 1205–1238 рр.
28. Галич і Галицька земля у політиці чернігівських князів Ігоревичів.
29. Боротьба Угорщини та Польщі за Галицьку землю у 1205–1238 рр.
30. Княжіння в Галичі Мстислава Удатного.

31. Основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики короля Данила
32. Спроба створення антиординської коаліції в час правління Данила Романовича
33. Взаємини короля Данила з Римською курією.
34. Охарактеризуйте роль Данила Галицького в історії Галицько-Волинської держави.
35. Галицько-Волинська Русь в кінці XIII – на початку XIV ст.
36. Галицько-Волинська держава за Юрія II Болеслава Тройденовича.
37. Занепад і ліквідація Галицько-Волинської держави. Значення цієї події для українців як нації.
38. Політичний устрій Київської Русі і Галицько-Волинської держави: порівняльна характеристика.
39. Інститути державного правління княжої Русі: князівська влада, князівська рада-дума, віче, князівські з'їзди.
40. Станово-класова структура давньоруського суспільства. Суспільні відносини в Київській Русі і Галицько-Волинській державі.
41. Церква в політичній системі Київської Русі. Політична і правова традиція православної церкви, принесена на Русь з Візантії. Спроба націоналізації церкви в Київській Русі 1051 і 1147 рр.
42. Соціально-економічний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
43. Літописання в Київській Русі. Основні редакції та проблема авторства «Повісті минулих літ».
44. Література і літературні твори в Київській Русі. Усна народна творчість.
45. Розвиток освіти і наукових знань в Київській Русі.
46. Мистецтво Київської Русі: музика і музичні твори, живопис.
47. Напрями і стилі в архітектурі Київської Русі. Найдавніші зразки мурованого сакрального зодчества. Стельовий напрям та специфіка архітектури Галицько-Волинської Русі. Монументальний живопис.
48. Місце культурної спадщини Київської Русі та Галицько-Волинського князівства XIII – середини XIV ст. у скарбниці світової культури.
49. Загарбання земель Південно-Західної Русі та встановлення золотоординського панування. Батієва навала на Русь 1237–1239 рр.
50. Остаточне встановлення золотоординського панування. Особливості економічного становища південно-західних руських князівств під ігом Золотої Орди.